

za Serža Gobera

Kad pevanja više nema,
prostor je bez strasti.

SFERA

I
Pevanje
kao voda nekog potocića
koji teče preko oblata,

prema izvoru.

To je obećanje
izvora suncu.

*

ako ne u dalje
odavde čak
i kad ne znamo gde,
dalje predosećeno
kojim nas ono privlači?

Pevanje
otvara svoje prostore
izvan prostora.

*

Sve što možemo
oprostiti vremenu
jeste što prati pevanje.

*

Pevanje
zavarava uvek

da je ovde
zbog spasa onih
kojima se daje.

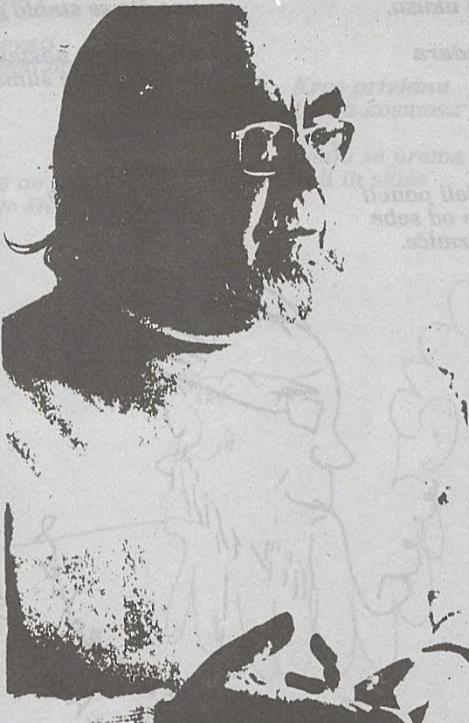
*

U isto vreme
dok se daje
oko sebe,
pevanje se daje
sebi samom.

*

U naciji koja ne voli dugoveke pesnike — prisetimo se samo Vojna, Di Beleja, Šenjera, Lotreamona, Remboja — i koja je, u svome post-humnom divljenju prema genijima na čijim je propastima oduvek tako savršeno radila, nalik »danteovskoj majci-maćehi« — u takvoj naciji razvija se do veličanstvenog oblika jedna od najlepših i najpunijih pustolovina našeg vremena. Ot-kud Eženu Gilviku ta moć da premošćuje sve zamke, da uvek izlazi uspravan i nov? Pre desetak godina, dok sam razgovarao s njim i razmišljao o njemu uz njega, iznenadno sam mu rekao: »Ežene, ti si menhir koji hoda!« Mislio sam na njegovo poreklo, jer rođen je u Karnaku, na obalama Atlantskog okeana, u nekoj vrsti naše Radimlje; mislio sam, nazivajući ga »menhirom-kojihoda«, na perivoje u plavetnilo usećenih kamenih obeliska lišenih bilo kakvog značka ljudskog napora osim onog koji ih je tako razvezdalo i uzvisio u nebo; pored tog »kamenoga«, ne treba zanemariti ni njegovo »vatreno« poreklo koje dolazi od datuma njegovog rođenja 5. avgusta 1906. — koji je uz sve to i neparan! Gilvik se složio s tim mojim poređenjem.

I meni se možda pre desetak godina činilo, kao i drugima, da je Gilvikovo »pesničko delo završeno«; a onda je otpčeo jedan novi život, nešto što francuska poezija ne poznaće i što ta nacija, kako rekoh, ne podnosi: pesnik je produžio sebe u nedogled (perivoji menhir!). Jedna za drugom pojaviju su se knjige, i to od trenutka kada je u Avinjonu načinjena izložba svih Gilvikovih izdanja često ostvarenih s najvećim slikarima njegovim savremenicima (od Pikasa...). Na moj prevodilački i »drugi« radni sto padaše su, stižući kroz gužvu poštanskih linija, Gilvikove knjige objavljene kod njegovog jedinog izdavača »Galimara«. MOTIVI, PESNIČKA UMETNOST, STEĆENO, PEVANJE... I, moram priznati, uvek mi se činilo da se sa svakim novim naslovom »konacno zatvara« Gilvikova pustolovina! A Gilvik je ustvari novim naslovom otvarao čitavo pitanje. (U međuvremenu, dok sam prevodio PEVANJE, stigle su još dve Gilvikove zbirke objedinjene u jednom »Galimarovom« tomu: SOLANA i DRUGI!). Sada znam: nakon Gombolda, Voltera i Igoa, Gilvik je francuski pesnik čije »lirsко vreme« najduže traje. Ali za razliku od njih, on niti je Preobraćenik u veru, niti Filosof, niti Na-

rodnog Tribun. Da nije onog menhirskog porekla, koje ga tako neodoljivo veže za kamene korenove zavičajnog tla, rekao bih da je Gilvik »transplantiran« Macuo Bašo, ali transplantiran na prostor piri od francuskog lirskega tla i francuskog jezika! Jer, la-koča i prirodnost s kojom se njegovi stihovi »prenose« u moj jezik navode me na zaključak da Gilvik ne misli isključivo na francuskom jeziku. Ne treba tako zaboraviti da je Gilvik izvanredan prevodilac (u zemlji koja se ne može podići velikim prevodima svetske poezije) sa nemačkog jezika (Gate, Trakl...) i da su njegovi zapisi o prevodilačkom iskuštu izvanredni. Ali, u saradnji s drugim pesnicima, pristajao je da prevodi s madarskog, arapskog, vijetnamskog, sa svih svetskih jezika! Njegovo »jezičko iskuštvo« je integralno.

Zadovoljstvo koje osećam dok prevodim Gilvika ravno je plijen najpitkijeg belog vina: Gilvika vidim isključivo kroz »belo vino«. Gilvik je jedini živi francuski pesnik koji me »zarobio« i koga moram prevoditi, u talasima, i s istim žarom kao Vojna, Seva, la Fontena! Utoliko pre jer je tip njegove poezije nemogućno dalek od moga načina. Ali, kad prevodilački »prolazim kroz« ili »brazdam« te njegove haiku-tercine, osećam se beskrajno. Sto se tiče PEVANJA potvrđuju nešto čitaocu, a on neka to shvati kako hoće. Pošto sam dobro isčitao knjigu, do onog stanja kada je znam gotovo napamet, pošto sam obavio neophodne prethodne gimnastičke vežbe, i obezbedio se »belim vnom« s obe strane moga radnog stola — preveo sam tu zbirku a da se nisam mrdnuo iza tog radnog stola! Rad je trajao nekih 5-6 sati i primerak je otkucan, rekao bih odštampan, izravno u mašinu, bez iđene štamparske greške (to je primerak koji sam i predao uredništvu Poljaj). Želeo sam da ovom svojom teškom pisacom mašinom Optimu pobedim, bar u sebi, samu ideju kompjutera, i u tome sam, bar što se tiče Gilvikove zbirke PEVANJE, uspeo! Mislim, povodom kompjutera, i kad je u pitanju poezija, da je kompjuter isključivo u glavi, i donekle na vrhu naših prstiju. Iste noći poslao sam Eženu Gilviku telegram u kome sam mu javio to o prevodenju njegove zbirke »u jednom dahu«.

I ovo, na kraju: više ne očekujem da poslednja Gilvikova primljena zbirka bude i njegova poslednja objavljena. Prisetite se samo perivoja menhira koji se protežu u beskraj! Jer, ja ga ne vidim više kao »menhir koji hoda«, nego kao »menhir koji ledi«. Izvan koliko i iznad svih.

I ovo, na kraju: Eugène GUILLEVIC me ovlastio da povodom njegovog prezimena, jednom za svagda razglasim da se ono izgovara: GILVIK! I da na keltskom jeziku, jeziku menhira, to prezime znači: Mali Davo, »Mali Davo«, a kakav »Veliki Pesnik!« Druga je stvar što se Gilvik ponekad poigra, pa mi se potpiše kao Gilević!

I ovo, na kraju: nameće mi se zanimljiva jezička podudarnost koja postoji između naslova Gilvikove zbirke PEVANJE i književnog časopisa u kome se objavljuje, nai-me: LE CHANT i LES CHAMPS.

Kolja MIČEVIĆ

*
Ako pevanje
ne prisvoji tišinu,
ne postoji.

*
Kad pevanje
samo sebe peva,
ono nas zahvata celo.

*
Cuti pevanje,
znači otvoriti se
beskrajnosti
tog obećanja
koje ono nosi,
gotovo da ga dodirnemo.

*
Ako pevanje
udari o zid
zatvorice se
u svoju košpicu od tišine.

*
Pevanje
širi
i usredsređuje
prostor kome se prepusta.

*
Govori šta manjka
kad ono tu nije.

*
Pevanje
ne brine se da sazna
stiže li u pravi čas.

*
Pevanje
stvara jedno središte
gde se stanuje
trajno,

*
Ima jedna budućnost,
kaže pevanje.
Ima jednu budućnost
u koju želim da se upišem.

*
Gde
odvešće nas pevanje

*
Pitanje nije u tome
kaže pevanje.
Ono je iza mene.

*
da se plovi
s njime, po potrebi.

*
Slušaj me,
ponavlja pevanje,

EŽEN GILVIK

slušaj me
sa svim

što je tvoje
u svetu.

*

Ko sluša pevanje
kaže sebi : postojim,

verujem da sam
više bez granicâ.

*

Ovde, izjavljuje pevanje,
ti više nisi stranac,

jer ja sam te pronašlo,
da bi me slušao,
da se ti služiš mnome
kako bi pomerio granice.

*

Uvek uspravnost
u pevanju

čak i kad mu se čini
da iskazuje zamor.

*

Živeti pevanje
znači pobediti
obrušavanje.

*

Za vreme pevanja
ne stari se.

*

Pevanje
hoće da preplete

kretanje,
nepomičnost.

*

Pevanje podnosi
da ga uokvire
da se ne izgubi
na rubovima praznine.

*

Pevanje tera
tek ništavilo
i njegove sledbenike.

*

Pevanje
ne zaobilazi.

*

Ono napada.

*

Pevanje
daje život
naporu koji spava.

*

Pevanje
hoće da nagradi
one koje zarobljuje.

*

Pevanje se skuplja
u tišinama
koje ono dopušta
između dve sekvence.

*

Učinite dakle
da čujem pevanje
koje se poriče?

*

Što pevanje
više nalazi svet
po svome ukusu,
više se sudara
u sebi
sa sobom.

*

Pevanje želi poneti
nešto više od sebe
koje mu izmiče.

*

Pevanje produžuje
bez odmora poljanu
i proslavlja je.

*

Ima dolina
u kojima pevanje
tek je jedna nota
što jedva treperi.

*

Jedno
pevanje se može ugasit
kao što se stablo gasi,

ali pevanje nastavlja
kao što traje šuma.

*

A stablo
kako bi imalo
moć da raste

*

da pevanje
ne drži do njega?

*

Nema lista
koji ne očekuje

*

da ga pevanje
zaposedne.

*

Može biti da jasika
zna bolje od drugih stabala

*

zalihu pevanja
koja se nalazi u tlu.

*

Sa prostorom
pevanje sebi čini

*

platno
po meri svoje snage.

*

Dovoljno je
odsutnost pevanja

*

da naše iznutra
bude presećeno izvana.

Je li
lakše pevati

ili slušati
pevanje koje gmiže
i ne traži nas?

*

Pevanje je tu.
Ma kud se kretalo,
ostaje tu.

Ono kaže da bi naš život
mogao biti
više i bolje život.

*

Pevanje
nije pevanje
za one koji ga čuju

kada ga osećaju da nosi
oticanje vremene.

Pevanje se otima
trajanju.

*

Protiv trajanja
pevanje je spajanje
mraka i sunce.

*

Pevanje
hoće da bude poštovano.
I prihvata obožavanje.

*

Pevanje
ima jedan način
samo svoj

da otvori
rane
očaravajuće.

*

Ponekad pevanje
sebi upućuje prekor.

Nikad ne ide
dotle da se potuče
samo sa sobom.

*

Jedno pevanje
koje, s vremenom na vreme,
pusti da se obisere
kapi

neizrecivog
odustajanja.

*

Svi
imaju pristup
pevanju.

Neki
to ne znaju.

*

Svako peva
svoju različitost
i želi da je održi,

EŽEN GILVIK

jer svako ima potrebu
da čuje druga pevanja
da bude siguran u svoje.

*

Svet
je takmičenje u pevanju,

bez žirija,
bez nagrade

sem radosti što se peva.

*

Ima tog šumora,
ima tih šumorâ

koji se pomalo svugde
dotiču, nagniju se

i oseća se
da su to pokušaji pevanja.

*

Postoji ta volja
da se uspe,

da se pronađe
svoj puni glas,

da se uzmogne u svom biću
prsnut napokon.

*

Koliko pevanja
govore o borbi!

Koliko pevanja
govore o smrti!

A ipak sva
okrznjuju radost.

*

Sva pevanja
žele
biti jedno.

Njihova borba
za prevlast
takođe postaje pevanje.

*

Ponekad pevanje
krši samo sebe
u oluji.

*

Oluja —

Pevanje
željno odmora

i koje ustaje
protiv trošenja.

*

U svetlom
ili u tamnom,
pevanje se približuje,

ono preuzima pevanje
koje se zamorilo.

*

Čak kad pevanje
kaže da tone

ono se još drži
na visini.

*

Sve se peva
u svom času,
na svoj način.

A na trenutak
to postaje
pevanje jedinstveno
apoteoza.

*

Šta čini
najviše bola:

ne moći pevati
ili pevati pod obavezom?

*

U svakom
pevanju se ne razdaje
da bi činilo štetu, ponekad —

Pokraj
jedne sveće upaljene

pevanje
dobiva na punoći.

*

Pevanje sanja
kako stapa

u svetlosti
uvek novoj
dan i noć.

III

Kroz prividnu
tišinu kosmosa

penju se prema onom
koji ih sluša

*

Pevanje ponekih cvetova
a ja cappella,
gomoljika, na primer.

Ono drugih cvetova
je polifonijsko:
orhideja.

*

Ima prašnika
u pevanju

i svud okolo drhture
latice.

*

Sasvim mali cvete
pun živog ruja,

stavljen tu pred mene
u sud od pećene zemlje,

ti me izazivaš,
tvoj ruj je peva.

Ti me pevaš
u meni samom.

*

Neki dan, kod mene,
Goerg Trakl
pevao mi je šumu.

Danas, kod sebe,
šuma
peva mi Goerga Trakla.

*

Hektari
procvale repice

pevaju laste
koje im čine dobro.

*

Izvesna stabla izgleda
pevaju više

za tle
nego za vazduh

*

U šumi
pevanje
listova
to nameće.

Izvesne ptice
svedoče o tim svadbama.

*

Kad kos peva
svet i njegov trenutak
zacrtavaju svoj kružni put.

*

Zajednica
između pevanja popca
i kupine u njenom grmu.

*

Suvo vreme
hoće da ulovi
pevanje crvâ u zemlji.

Štetu
koja će postati mogućno
pevanje.

*

U minimum
vremena

*

staviti maksimum
pevanja —

*

Pevanje
biti jedan krik
koji se suzdržava,

*

čudeći se
onom što postaje.

*

Na suncu
pevanje
utelotvoruje noć.

milijarde pevanja
koja na kraju

*

nadu u njemu
tačku ukrštanja.

Pevanje stvari
može se takođe
obojiti maglom.

*

Ono ih doziva
na pukotini

*

Tišina.
Tišina.
Tišina
Tišina.

Oblak.

Pevanje gavrana
prožima vidik.

*

polja 123

EŽEN GILVIK

*

Pevanje puža golača
najčešće nam
izmiče.

*

Pevanje pticeta
srođno
pevanju humusa.

*

Kad žaba iskače
jasno je
da ona peva
svojim zenicama.

*

Priljubljen za zemlju
popac mogu detinjstva
peva mi univerzum.

Cvrčak
peva mi samo o sebi.

*

— Svakako,
stvari pevaju
više i bolje od drugih.

Ponekad su to
one najstidljivije.

*

— Povijeno
nad svojim tajnama
pevanje oraha.

*

Duet
ljubičice i geranijuma
uzbuđuje središte
sobe.

*

Za onog koji voli
u najtajnjem delu sebe,
pevaju oči,
pevaju ruke,

peva telo
koje se otkriva.

*

Pevanje
izlaze
rodoskrvnuće
jezera i zemalja.

*

Pevanje
pušta da se naslute

hektari žita
u času dok zriju.

*

Sve trave
u poljani
pevale su jednoglasno
sa živicama.

*

Veš
koji se sušio na vetru
suprotstavlja je prostoru
jedno pevanje
prisnije.

*

Na vrhuncu leta
planine
pevaju zajedno
puno radno vreme.

*

Da bi se pevalo tako jako
kao vodopad
dovoljno je biti
klas žita.

*

Reka
peva svoju pobunu
protiv silaženja.

*

Voda
kad je
u pokretu
družiće peva.

*

Ono što najbolje
zna raspevati okean
celim prostranstvom,
jeste tišina koja ga grli
u cik zore.

*

Kada je oseka
pesak oslobođen
peva svoju himnu
liticama.

*

Takov je val.

Ne znamo
da li on sebi diktira
tq pevanje koje oglušuje
u punoj plimi.

Verovatno
da vetar i luna i nebo,
verovatno
da lahor koji stiže
sa dna okeana
imaju tu svog udelu,

ali on
veruje samo u sebe.

*

Kada plaža
peva za okean
on odgovori, ponekad.

Kada okean
peva za plažu

ona odgovara uvek.

*

Pevaj, oblutku,
ja te slušam.

Pevaj kačeći se
za svoje drugare,

valjajući se s njima
jer to je vaš usud.

Pevaj
da se ne istrošiš.

*

Ogromno talasje
peva svoju srdžbu

da bi se našlo,
da bi se znalo naći,
ne sumnjati.

Čak se i zidu
dogodi

da peva nadu.

*

Čitav svet ne čuje
pevanje iste stvari,
na istom mestu,
u istom trenu.

Neko čuje pevanje koprive.
Drugi pevanje svojih deset prsta.

*

Sva pevanja
nisu pobednička.

Čuj
kako penje se muklo,
pevanje osudenika.

*

Pevanje
ne plaši se da nosi

čak ni uragan
koji uništava.

*

Slušali smo grad
kako peva kao prvi tenor
svoju slavu i budućnost.

A to beše
kao da nigde nije
postojala beda,

od sada
u četvrtima bednim

iz kojih se ipak
penjalo to pevanje.

*

Jedno pevanje,
sastavljeno od mnogih pevanja,

ali koja se ujedinjuju,
suprotstavljaju

i nazad se
uklope.

IV
*

Kad pevaš za sebe
ti otvaraš za druge
prostor koji oni žele.

*

Kad ništa
ne peva za tebe,
pevaj tada
sam sebi.

*

Pomešaj svoje pevanje
s pevanjem plaveti

ili pusti
neka se tuku.
Tako ćeš upoznati
svoju snagu.

*

Ko peva
hoće da se čuje
hoće da se čuje
iznad sebe.

Daleko,
i sasvim blizu.

Tamo gde za njega
nema drugoga ulaza
od onog
gde zvoni njegovo pevanje.

*

Odlazim u mrak
i pevam namerno

zato što ne volim
ono što peva mrak —

Možda on peva
protiv mene.

*

Ne zamaraj se
pevajući.

Ili te pevanje nosi
izlazeći uz tebe,
ili ga čekaš.

*

Sanjao da čujem
ono što se peva
u unutrašnjosti
atoma.

*

Pevanje
govori kroz vazduh
o žilama mineralnim.

*

Ako truba
ima tu moć
da očara pogled

To je zato što u sebi
ona peva svoju slavu.

EŽEN GILVIK

*
Kada bi voda, posvuda,
prestala da teče,

kada bi sâm okean
postao tek lednik,

šta bi se desilo
sa pevanjem zemlje?

*
Do svog poslednjeg dana
zemlja će pevati,

pa makar
svojim fosilima.

*
Pevanje
mramornih hramova

zabrine se
kada ponestane plaveti.

*
Svod
priključja pevanje
koja odsvuda
penju se prema njemu.

On ih upija
i pretvara u plavet.

*
Pevanje boji
kao mastilo.

Ovo izvanjskost.
Ono unutrašnjost.

*
Ništa takvo
što bi povilo tvoje pevanje
kao upad jednoga leptira.

*
— Govori sada
o zdencu,
o njegovom pevanju
davanja milosti
onome što ga okružuje,
a pre svega: svetlost.

*
— Svetlost
nam preobražava
pevanje
zvezda repaticā.

*
— Rodena na ovoj zemlji
pevanja se okrznjuju
o međuzvezdano.

*
— Međuzvezdano
prihvata pevanja
ocišćena od straha i pobune.

Veruje
da su izašla iz njegovih noći.

*
Pevanje
najtiše

nije pevanje
tišine.

Nego
noći koja se traži.

*
U zoru,
snaga dana

zavisi
od pevanja kósa.

*
Slušaj
u srcu tišine
kojom se kupaš,

slušaj
kako se sve ptice
upinju

da pevaju
radost, koju ti žele.

*
Predavajući se pticama
učimo

kako živi naše telo
u tri dimenzije,

*
Sovuljaga takođe
ima potrebu

da se pomeša
sa sveopštím pevanjem.

*
Jejina je jedina
koja peva više no što znade.

Ali, ona, ima
svoj način

da oglasi
kako to čini njenu slavu.

*
Kakva to beše ptica
koja, ako sam shvatio dobro,

pevala je bez prestanka:
volim se, volim se, volim se?

*
Da li pevanje
jedne ptice

pomaže drugoj ptici
da nade svoje pevanje?

*
Ima ovog jutra
nad pejzažem

jedna potpuna tišina
ravna dozivu —

A ti bi htelo
da je promeniš u pevanje.

*
Možeš li govoriti o pevanju
ti koji stavljaš tišinu
iznad svega?

Da, jedino
može proceniti pevanje

onaj koji poverava
svoju radost tišini.

Jedino taj
može meriti pevanje.

*
Izgleda ponekad
da pevanje
ne dolazi od nekog izvora,

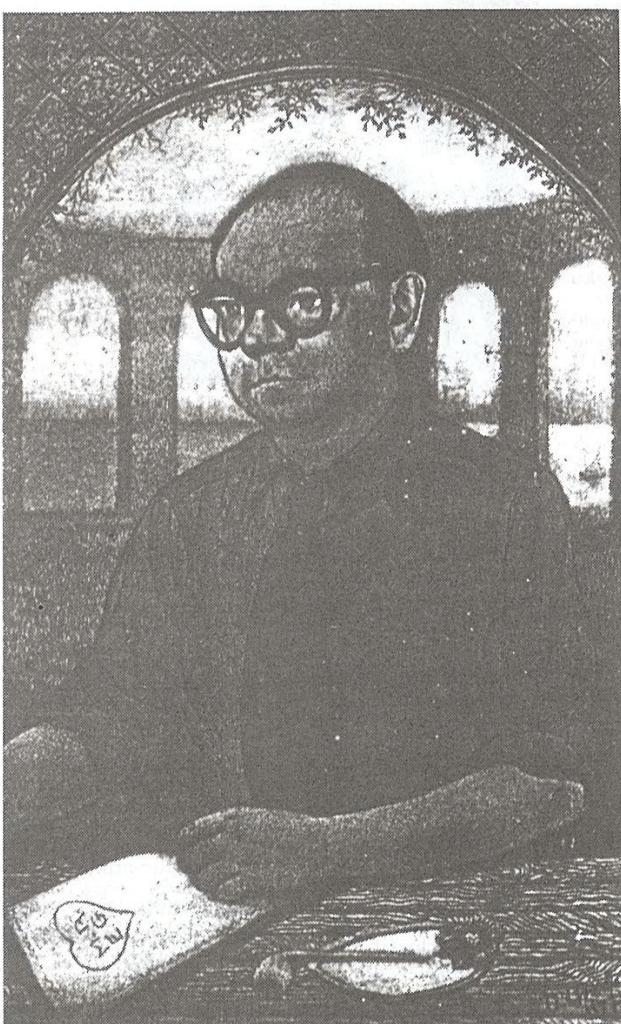
da postoji od sebe,
neprestano,

da iskazuje večnost.

*
Jedini kamen, možda,
na koji
spustih svoje usne
za jedan poljubac
kroz vreme

jer od toga sam kamena
iščekivao pevanje
koje bi mi pomoglo.

S francuskog:
Kolja Mićević

*
Tako znači, ovo jutro,
u tom telu koje je tvoje
može pevati tako dobro.

*
Pevaj —
Vidi kako se osvetljavaju
dno nebesa
i vršak grančica.

*
kako sporazumevanje s vetrom
ili borba protiv njega
dovodi do pevanja.

*
Pevanje grlice
rado se ponavlja:
tako je, tako je.

*
Kako
videli bismo goluba
da peva
kao slavi?
Da psalmodiše